

podzriivo tvrdošijne vracali, náhla túžba po minulom veselom živote, po »čase môjho hriešneho života«, ako neskôr napísal; a keď Ital, hoci je svätý, hovorí o svojom hriešnom živote, potom každý vie, čo to má znamenať. Odkiaľ pochádzal tento náhly nepokoj?

Inokedy sa mu v hlave vynorila šialená myšlienka a už ho neopúšťala. Tá stará hrbaňa z Assisi... jej znetvorené telo bolo nesmierne škaredé a vo Františkovi utkvela predstava, že jedného dňa bude vyzeráť takisto, ak zotrvá pri svojom živote zdržanlivosti a umŕtvovania. Možno si predstaví niečo absurdnejšie? Utkvelá predstava ho však neopúšťala. To všetko môže pochádzať iba od diabla, povedal si potom František, a konečne, ako tak často v hodinách duchovnej skľúčenosti, počul Pánov hlas.

Zaznel do ticha ako ľudský hlas, alebo ho bolo počuť iba v hĺbke srdca vyvolenca? Vnímal ho ako zvuk, čo prichádza zvonku, alebo si ho uvedomil vo svojom vnútri ako myšlienku, ale takú silnú a tak jemne naliehavú, že to vyzeralo, akoby sa zachvieval vzduch? Záležalo na tom? Dobré poznal ten hlas, ktorý ho tak často utešoval... Bol to hlas samej Lásky, ktorého zafarbenie mu bolo také drabé. Dnes ho počul o vnútornej premene, ktorú Boh od neho očakáva: »Čo ešte miluješ pozemsky a márnivo, nahraď to duchovnými hodnotami..., uprednostňuj trpkosť pred sladkosťou, ak ma chceš spoznať.«

Trpkosť? František bol ochotný urobiť všetko, aby mohol Pána nasledovať hoc aj po najhoršej ceste. A odrazu zmizlo to diabolské pokušenie ako zlý sen a jeho zachvátil odpor pri pomyslení na rozkoše, ktorými si ničil svoju mladosť. Či tento cíiteľ krásy, taký citlivý vo svojich umeleckých záľubách, tento estét nezvíťazil konečne nad odporom, ktorý v ňom vzbudzoval zápach zobraťov, ich odpudzujúce choroby, hemženie sa hmyzu na ich koži a v ich handrách?

Niečo ho však upozornilo, že pri veciach, ktoré v ňom vzbudzujú odpor, mohol ísť ešte oveľa ďalej. Nikto však od neho nežiadal nemožné; lepšie na to vôbec nemyslieť. Jedného dňa, keď bol na koni na vychádzke v okolí Assisi, začul slabý, tupý

a predovšetkým dobre známy klepot, pred ktorým sa aj ten najsmelší dal na útek. Akoby z najstarších príbehov Svätého písma k nemu prichádzal malomocný, krútiac svojim rapkáčom. Vo Františkovi sa všetko vzbúrilo, ale neodolateľná sila ho donútila zoskočiť z koňa a kráčať rovno k tej stelesnenej hrôze. My si nevieme predstaviť tú hrôzu, pretože nevieme, čo sa deje v duši podrobenej takejto ľahkej skúške. Celano hovorí, že František sa priblížil k malomocnému, ktorého tvár bola jedinou otvorenou ranou, chytil ho za ruku a pobožkal ju; svojimi kedysi tak precitlivými ústami pobožkal to hnijúce mäso. A nato srdce mladého muža prenikla neopísateľná radosť a hneď mu bol vrátený bozk pokoja. Poberal sa ku koňovi, vysadol do sedla a chcel sa ešte raz pozrieť na svojho malomocného, ale ako vraví Celano, darmo sa pozeral na všetky strany, nikoho nevidel. Srdce mu hlasno búchalo a začal spievať.

Svätý Damián

Tu sa začína veľké dobrodružstvo. Hľbavý človek prechádza k činom. Potrebuje peniaze, veľa peňazí, aby opravil kostol. František ide rýchlo do obchodu, kde našťastie nenájde svojho otca; táto podrobnosť nie je celkom bezvýznamná. Bernardone šiel pravdepodobne na jeden z tých jarmokov, na ktoré prv brával aj svojho syna. Tak či tak, František schmatne zopár balov purpurových, starostlivo vybraných látok, vysadne na koňa a cvála do Foligna. Tam predá látky aj koňa a bez meškania sa zas pešo vydá na cestu.

Správca kostola sv. Damiána, chudobný starý kňaz, bol práve vo svätyni, keď sa odrazu otvorili dvere a objavil sa František. Kňaz ho dobre poznal: tento dobrý chlapec mu občas veľkoryso dával almužnu, ale bol aj nepolepšiteľným svetákom a viedol

„Ještě je tma, Františku,“ řekl jsem ospale. „Kam spěcháš?“

„Já nespěchám, bratře Lve, spěchá Bůh. Probud' se!“

Zvedl jsem se:

„Něco se ti zdálo?“

„Ne. Celou noc jsem nemohl spát. K ránu jsem zavřel oči a prosil jsem Boha: Otče, nech mne vyspat. Jsem dělník a pracuji pro tebe. Dělal jsem, cos mi prikázal: zpevnil jsem zdi Svatého Damiána, tančil jsem a stal jsem se terčem posměchu v Assisi, opustil jsem otce i matku. Proč mě nenecháš spát? Co ještě ode mě chceš? Cožpak to nestačí? A tehdy se ozval nade mnou, ne, ne nade mnou, ale z mého nitra, divoký hlas: Ne nestačí! Přisáhám, bratře Lve, že jsem nespál. To nebyl sen. Všechno může být sen, ty, já, tahle ta jeskyňe i déšť, avšak ten hlas, to nebyl sen. — Nestačí? zvolal jsem polekaně. Co ještě ode mne žádáš? — Vstaň, už se rozednilo, a dej se na cestu. Já zastavím déšť jen pro tebe. Na cestě uslyšíš zvonečky malomocného, toho ti posílám já. Vezmi ho do náruče a polib ho! Slyšíš? Dělaš, že neslyšíš? Proč tedy neodpovídáš? — Ty nejsi otec! křičel jsem na něho. Nemáš rád lidi, jsi nemilosrdný a všemocný a pohráváš si s námi. Slyšel jsi, že jsem říkal svému druhovi na cestě, že se nemohu dotknout malomocného, a ihned mě ženeš do náruče malomocentství. Neexistuje jiná cesta, schůdnější, aby se člověk k tobě dostal a aby tě našel? Někdo v mém nitru se smál a rval mé vnitřnosti. Neexistuje, ozval se hlas znovu a zmlkl.“

Poslouchal jsem a mráz mi běhal po zádech.

„A co teď?“ řekl jsem a díval jsem se na Františka s hlubokou bolestí. On vstal, potácel se k východu jeskyně a díval se s hrůzou ven. Neslyšel mě.

„A co teď?“ ptal jsem se znovu.

Obrátil se.

„Co teď?“ řekl a sevřel rty. „Žádné teď neexistuje. Zvedni se a jdeme, abychom ho našli.“

„Koho?“

František ztišil hlas. Cítil jsem, jak se celé jeho zmučené tělo chvěje.

„Malomocného...“ odvětil šeptem.

Vyšli jsme z jeskyně. Rozednilo se, přestalo pršet, mraky se kutálely po nebi a mizely, jako kdyby na ně foukal dech Boží. Na každém lístku na stromech se třpytila kapka vody a uvnitř každé kapky se klenul celý oblouk duhy.

Dali jsme se na cestu k polím, ještě spícím a zahaleným v ranní mlze. František krácel kupředu dlouhými kroky, skoro utíkal.

Slunce se vyhouplo nad horu, zahřálo zemi, zahřálo i nás. Dole pod námi, za borovicemi, jsme uviděli velké město.

„Co je to za město, bratře?“ ptal se František.

„Jsem trochu popletený, Františku, jako kdybych viděl všechno poprvé. Myslím, že je to Ravenna.“

Náhle se František zastavil a smrtelně zbledl. Chytil mě za rameno.

„Slyšíš?“ řekl potichu.

„Ne, co?“

„Zvonečky...“

Sotvaže to vyřkl, skutečně jsem uslyšel z dálky z doliny zvonečky. Zastavili jsme se. Františkovi se třásla brada. Zvonečky se blížily.

„Přichází...“ koktal František a svým třesoucím se tělem se ke mně tiskl. „Přichází...“

„Odejďme a necháme ho za sebou,“ řekl jsem a chtěl jsem Františka zvednout.

„A půjdeme — kam?“ Abychom unikli Bohu? Jak? Jak, ubohý bratře?“

„Půjdeme jinou cestou, bratře Františku.“

„Na každé cestě najdeme malomocného. Uvidíš, cesty budou plné malomocných! Jen když je obejmeme, zmizí. Tak, bratře Lve, seber všechnu odvahu, jdeme!“

Zvonečky zvonily blízko nás, za stromy. Malomocný přicházel.

„Odvahu, Františku, můj bratře!“ řekl jsem. „Ať ti dá Bůh sílu, abys to snesl!“

Ale František se již rozhodl. Běžel ke stromům, mezi nimiž se objevil malomocný. Držel hůl plnou zvonečků a mával jí,

aby ho mimojdoucí slyšeli a vyhnuli se mu. František k němu utíkal s otevřenou náručí. Malomocný ho uviděl a zastavil se. Vykřikl vysokým vylekaným hlasem. Kolena se mu podlomila jakoby vyčerpáním. Nemohl jít dál. Přišel jsem až k němu a s hrůzou jsem ho pozoroval. Z hmisačícího nosu zbyla jen půlka, ruce byly pahýly bez prstů a rty jedna jediná mokvající rána.

František se vrhl k malomocnému, objal ho a políbil na ústa. Pak ho zvedl v náručí, zahalil svou kutnou a krácel pomalu, těžkými kroky kupředu. Doufal, že najde v městě útulek pro malomocné.

Šel jsem za nimi a oči mi slzely. Bůh je přísný, velmi přísný, nelituje lidí. Co mi to říkal František v těchto dnech? Že vůle Boží je ve skutečnosti i naše nejhlubší přání, ale že to nevíme. Ne, ne. Bůh nám říká: „Co nechceš ty, to chci já! Co nenávidíš, to já miluji. Dělej, co se ti nelíbí, to se bude líbit mně!“ A teď, hle! František políbil malomocného a nese ho v náručí.

Slunce bylo již téměř uprostřed oblohy. Spadly první velké kapky deště. Přiblížili jsme se k městu a jeho věže, kostely a domy se zvlázněny deštěm blýskaly na slunci.

Tu jsem uviděl, že se František zastavil, sklonil se, odhrnul kutnu, aby se podíval na malomocného, a vykřikl úžasem: malomocný zmizel.

František se obrátil a pohlédl na mě: otvíral ústa a zase je zavíral, nevyšel z nich hlásek. Ale obličej mu zářil, přímo planul. Jeho vousy, nos i ústa zmizely v plameni. Zhroutil se k zemi, přiložil k ní ústa a s pláčem ji líbal. Stál jsem nad ním a celý jsem se trásl. To tedy nebyl malomocný, ale sám Kristus, který sestoupil na zemi jako malomocný, aby Františka vyzkoušel?

Kolem šel vesničan. Viděl Františka klečet na zemi a plakat, zastavil se.

„Co se mu stalo? Proč pláče?“ ptal se. „Přepadli ho lupiči a zmlátili ho?“

„Ne,“ řekl jsem. „Před chvílí šel kolem Kristus. On ho viděl a pláče radostí.“

Vesničan pokrčil rameny, zasmál se a spěšně odešel.

František otevřel oči, pohlédl na zamračené nebe, na jemný déšť, který zamlžoval vzduch. Pak se podíval na mě. Ještě pořád nemohl mluvit, ale usmál se. Padl jsem k němu uprostřed cesty, líbal jeho obličej a něžně jsem ho hladil, abych mu ulehčil dotek božího blesku. Z těla se mu kouřilo.

Nemohu říci, jak dlouho jsme zůstali uprostřed cesty ležet. Ale když jsme se zvedli a podívali se kolem, slunce se klonilo k západu. Františkovi se vrátila řeč.

„Bratře Lve, viděl jsi? Pochopil jsi?“

„Viděl jsem, bratře Františku, viděl a pochopil jsem jedno: Bůh si s námi pohrává.“

„Já jsem pochopil tohle, bratře Lve: když všechny malomocné, mrzáky a hříšníky políbíš na ústa...“

Zmlkl. Báł se dokončit to, co chtěl říci.

„Osviť mě, bratře Františku, osviť mě, nenechávej mě v temnotě!“

Až za pěknou chvíli rozechvěle větu dokončil:

„Když políbíš všechny ty lidi na ústa, stanou se Kristem, Bůh mi odpust.“

K velkému městu jsme došli už v noci. Viděli jsme vysoké kóšaté borovice, tušili jsme v pološeru jeho kulaté věže a cítili široký dech moře. Vdechovali jsme osvěžující slanou. Byli jsme ve slavné Ravenně.

„Vznešené město,“ řekl František. „Je plné paláců, kostelů a staré slávy. Líbí se mi.“

„Můžeme tu zůstat přes zimu,“ navrhl jsem. „Lijáky, které rozvodňují řeky, už jsou tady, kam bychom mohli jít? Zde jsou duše, které na tebe čekají, Františku!“

Nemohli jsme jít dál, jak jsme byli unaveni. Na kraji města jsme se zastavili u slavného kláštera svatého Apolináře. Byla noc a klášter byl již zavřený. Lilo jako z konve.

„Vyspíme se venku před dveřmi a ráno, když Bůh dovolí, pojedeme dovnitř a pomodlíme se!“ navrhl František.

Náhle pocítil hlad.

„Máme ještě něco v mošně, bratře?“